

Fraude bij de politie

De geurproef stinkt

Vorige week besloot de rijksrecherche een onderzoek in te stellen naar fraude bij de politie. Er blijkt op grote schaal te zijn gerommeld met geurproeven met politiehonden. Het einde van een omstreden bewijsmiddel?

Stan de Jong

Op advocatenkantoren worden dezer dagen overuren gedraaid. Oude dossiers worden afgestoft om te kijken of cliënten (mede) zijn veroordeeld op basis van een geurproef. Reden: er blijkt op grote schaal te zijn gesjoemeld met deze proeven met politiehonden. Hoewel de omvang van de fraude nog onbekend is, wordt een stroom aan procedures verwacht. De rijksrecherche is ingeschakeld om de zaak te onderzoeken.

De ontdekking van de fraude is te danken aan twee jonge advocaten: Sander Janssen (Cleerdin & Hamer) en Hugo Bakker (Kuijper & Lonterman). Of beter gezegd: aan de openhartigheid van twee politiemensen van de Interregionale Speurhondenzorg in het ressort Arnhem. Zij deden voor het hof Leeuwarden een boekje open over hun omstreden werkwijze.

Het verhaal begint op 6 juli 2005 als de Chinese eigenaar van een besloten gokclub in Lelystad met zijn medewerkster naar huis rijdt. Hij parkeert zijn Opel Vectra bij de woning. Het is zes uur 's ochtends. Dan stappen twee mannen op de wagen af, overrompelen het tweetal en schreeuwen 'geld, waar is het geld!'. De mannen dragen bivakmutsen, een van hen heeft een 'zwart vuurwapen met een grote loop' in de hand. De Chinees wordt gedwongen zijn portemonnee af te geven, maar de overvallers vermoeden dat er meer poen moet zijn. Ze springen in de Opel Vectra, waarin een kluis ligt, en rijden ervandoor.

De politie wordt gealarmeerd en is snel ter plekke. Een paar straten verderop wordt de Opel teruggevonden – vreemd genoeg ligt de kluis met circa tien à vijftienduizend euro er nog in. De recherche doet sporenonderzoek en legt speciaal geprepareerde doeken op de versnellingspook, de contactsleutel en op de passagiersstoel om later een geuridentificatieproef te verrichten. De bedoeling van zo'n proef is te kijken of er 'geurovereenkomst' is tussen de lichaamsgeur van een verdachte en een voorwerp dat aan een misdrijf kan worden gekoppeld, in dit geval de auto. De geurproef wordt naar schatting 1100 keer per jaar uitgevoerd door speciaal voor dit doel getrainde Mechelse herders. Wanneer de Chinees en zijn medewerkster nader worden gehoord, verklaren zij de stem van een van de overvallers te hebben herkend. Het zou gaan om de Marokkaan H.B., een vaste klant van het gokhuis. Uit informatie van de

inlichtingendienst CIE blijkt dat B. optrekt met een andere Marokkaan, M.H. Voor de recherche voldoende grond het tweetal op te pakken. Op het politiebureau worden de verdachten gevraagd hun geur af te staan ter voorbereiding van de geurproeven. Daarvoor moeten zij elk twee roestvrijstalen buisjes vasthouden. Tot er voldoende lucht op achter is gebleven. De buisjes worden gestopt in steriele glazen potten, afgesloten met een deksel en gewaarmerkt met een nummer.

Op 25 juli respectievelijk 5 augustus worden in Eefde door een hondenbegeleider en zijn helper de geurproeven uitgevoerd. Een hond ruikt aan de geurdoek die in de auto is afgenomen. Vervolgens wordt het beest geleid langs een identificatiebalk waarop naast het buisje van de verdachte de geurdragers van vijf bijleggers liggen. Er moet nu eenmaal iets te kiezen vallen. Vergelijk het met een *line-up* ofwel Oslo-confrontatie. De proef wordt twee keer gehouden. De honden Max en Rex weten telkens een match te maken tussen verdachten en geurdoeken. Bingo!

Het is het voornaamste bewijs tegen de verdachten die ontkennen de roofoverval te hebben gepleegd. Op 7 februari 2006 worden H.B. en M.H. door de rechtbank in Zwolle/Lelystad veroordeeld tot veertig cq dertig maanden gevangenisstraf.

Maar in de aanloop van het hoger beroep in Leeuwarden besluit het gerechtshof nader onderzoek naar de geurproef te laten verrichten. En dan komt een onthullend proces-verbaal van de speurhondgeleider op tafel. De brigadier verklaart dat de geurproeven door hem niet in alle gevallen volgens de voorschriften zijn verricht. Een van de voorschriften luidt dat de proef blind wordt uitgevoerd. Dit betekent dat de geleider niet weet hoe de positie van de geurbuisjes op de balk is (en dus niet weet welk buisje met lucht van de verdachte is). De helper, die de proef voorbereidt, schrijft het weglegschem op een bord, maar dient dit uit te vlakken zodra de proef begint. Aldus wordt voorkomen dat de hondengeleider – al dan niet bewust – de herder stuurt in de (voor de politie) juiste richting. Maar met deze regel, zo blijkt, is de hand gelicht.

De advocaten ruiken hun kans. Alleen is nog onduidelijk of er met de specifieke geurproeven van hun cliënten is gerotzood. Die zekerheid krijgen zij als de helper door het hof wordt gehoord. De helper kan zich niet precies de geurproeven herinneren (“We doen er zo veel.”) maar weet zeker dat ze niet conform de regels blind zijn uitgevoerd. “We werken altijd zo.” Nu zijn het de advocaten die ‘bingo’ roepen. Het gerechtshof kan niet anders dan besluiten de geurproeven van het bewijs uit te sluiten. Omdat er verder weinig belastends is, worden de verdachten vrijgesproken.

En daarmee is de kous niet af. Immers, de twee politiemensen hebben eerder proces-verbalen ingevuld waarin staat dat de hondengeleider ‘niet op de hoogte was van de posities van de geurdragers’. Daaronder staan hun handtekeningen.

Fraude. De vrijgesproken mannen hebben inmiddels aangifte gedaan van valsheid in geschrifte.

Volgens experimenteel psycholoog Jan Frijters zou dit het einde van de geurproef kunnen betekenen. Frijters is een geharnast tegenstander van de proef die hij 'een vorm van Russische roulette' noemt. De proef gaat zijns inziens uit van verkeerde veronderstellingen, zoals de gedachte dat iedere mens een unieke lichaamsgeur heeft. De geur- en smaakdeskundige heeft al langer het vermoeden dat er met geurproeven wordt gerotzooid. Hij deed aangifte van fraude in de Deventer moordzaak (zie kadertje) waarin hij optrad als deskundige. Maar justitie ging niet tot vervolging over. Ditmaal ontkomt het Openbaar Ministerie er niet aan de zaak tot op de bodem uit te zoeken. Kortom, de hondenproef krijgt nog een staartje.

In kader:

Ook een geurtje aan...

De Deventer moordzaak. Verdachte Ernest Louwes wordt in 2000 veroordeeld op een geurproef met een mes waarmee hij de weduwe Wittenberg zou hebben vermoord. Later blijkt dat het mes niet het moordwapen kan zijn. Ook is een geurproef met een paraplu gehouden, die samen met het mes in een portiekje is gevonden. Volgens Louwes kan er echter geen (geldige) proef zijn gehouden, omdat hij slechts twee buisjes met lucht heeft afgegeven. Voor elke proef moeten twee buisjes worden afgenomen – hergebruik is uit den boze. Geurproefdeskundige Jan Frijters doet daarop aangifte van valsheid in geschrifte. Maar het Openbaar Ministerie stelt geen vervolging in.

Een andere bekende zaak waarin een geurproef een rol speelde was *de Zaanse paskamermoord*. In 1984 werd Sandra van Raalten vermoord in een boetiek in Zaandam. Gekneveld met repen gordijn was ze in een pashok gevonden. Na twee jaar viel de verdenking op fietsenhandelaar Rob van Zaane. Politiehond Tim snuffelde aan de geur van de verdachte, kwispelde en Van Zaane werd door de Haarlemse rechtbank veroordeeld tot twaalf jaar. Maar in hoger beroep liet advocaat Piet Doedens geen spaan heel van de geurproef. De verdachte werd vrijgesproken. Begin 2002 werd met behulp van DNA-onderzoek de ware moordenaar gevonden.